

Nävgröt, revresk, hillo:

Finnskogens nationalrätter bjudes man än i dag i Bogen

År 1923 fanns i Bogen tre rökstugor. En stod i Perserud ej långt från kyrkan, i Bengtstorp öst om Mitandersfors fanns en och den var bebodd, och en fanns i Märrtjärnsåsen, som också var bebodd. Nu finnes ingen, vilket man beklagar, inte minst Olof Eriksson i Axland, som vi gästade en av dagarna i Bogen. Namnet Axland torde vara finskt fast Olof i Rönninga, som hr Eriksson mest får heta, säger att det skall komma därav att man fick en fallråg här med ovanligt stora ax. Övriga gårdar här hade tidigare lustiga namn. En hette Käringtomtä o. en Änkastomtä. Den första kyrkovården i Bogen var Mattes Pålsson i Axland och av Jösse härads dombok får vi veta att Axlan, som namnet skrives här, friköptes från Bortan i Gunnarskog 1685 för 50 riksdaler av Erik Hansson.

Olof Eriksson är naturligtvis av finnsläkt och född i gården. Fadern Erik Jansson kom från Märrtjärnsåsen, där han var född 1834, köpte Rönninga 1872 och avled 1919, då Olof tog vid. Men det var inte blott egendomen, som Olof Eriksson tog om hand, han blev poststationsföreståndare också under mycket enkla förhållanden. När han åtog sig den sysslan fanns det inte väg hit till Axland, utan utväxling av posten fick ske nere vid stora landsvägen. Först 1937 fick man körväg till Axland, men då hade hr Eriksson överlämnat poststationen i andra händer 1934. Poststationen var inrymd i en liten röd stuga här på Rönninga och där var det också en handelsbod, som Olof skötte om.

Första poststationen i Bogen

var i klockargården, berättar hr Eriksson och då var klockaren och skolläraren Hallgren föreståndare, och sedan vart den flyttad till Rajlanstomtä, där Kalén skötte om posten. Före 1888 bars posten från Treskog av en lantbrevbärare, som delade ut den i stugorna efter vägen och i detta sammanhang berättar hr Eriksson att hans lön som "postmästare" var 40 kr. i månaden.

Fönstertittare i rävsax

Emellan åren 1921—1934 var Olof Eriksson fjärdingsman. Några brottslingar behövde han inte ta hand om, utan det var mest skatteindrivning. Skogsarbetarna var inte alltid så noga med att erlægga skatt. Inte förekom det heller någon hembränning den tiden, försäkrar han, men tidigare talade de om en sådan hantering bl. a. i rökstugan vid Eken. En hembrännare här satte ut en rävsax och fångade en nyfiken fönstertittare i den. Han fick lov att få hjälp ur saxen.

Lantbr. Olof Eriksson, Bogen

Vargar fanns det ännu på 1860-talet och far berättade om dem, berättar hr Eriksson. En varg var framme och tog en get på gården Botten här i Axland. Gumman såg detta och tog ett vedträ och gav sig på vargen. Gumman drog i en ända på geten och vargen i den andra. Vargen brydde sig inte om

gumman, ty hon var havande och sånt respekterade vargen, förklarar hr Eriksson.

Den lilla butiken i Axland, som hr Eriksson hade, var dock inte den första i Bogen. En av de första handelsbodarna hade Berglund i Pyntetorp och Johan Andersson hade en affär först i Bengtstorp och sedan vid Mitanderfors.

Nävgröt nationalrätten än idag

Jordbruket i Bogen är det inte mycket bevänt med av naturliga skäl och just i år har det varit bekymmersamt för torkan. Någon återväxt nästa år kan man nog inte räkna med. I stort sett har man fått mindre med både hö och havre än normalt. Vad hushållningen beträffar har man inte glömt bort nationalrätterna för finnskogen, nävgröt, revresk och hillo, vilka kommer på bordet än idag. Och så var det skrock och troldom och när slikt kommer på tal blir det alltid trollkåringen Strussa, som kommer på tapeten. Det var hon som med hjälp av ett par andra, trollkunniga sockenbor satte trollskött på Mitander. Enligt versionen i Axland var Mitander i Bergslagen då och fick kännning av "skottet" där. Nu skjuter bogsfinnarna på mej, skall han ha sagt.

En annan trollkåring

var Helga. Hon kunde göra åt och uppaga sådana som gjorde åt. På ett ställe började korna mjölka blod, vilket var ett tecken på illgärning, pukharen eller trollskött. När man gick till Helga och bad henne klara upp, gjorde hon "en bild i vatten" av den som var ogärningsmannen. De som var utsatta ville dock inte se bilden. Då sa Helga: Jag skall ge ett tecken. När ni får höra att ett djur dött på nåt ställe, där kan ni söka. Och mycket riktigt — på ett ställe stendog en bässe. Pukharen var ett trolldjur, som sög mjölk av andras kreatur och drog till sin ägare, förklarar hr Eriksson.

Här i Axland och på Rönninga får man ett påtagligt bevis på hur man har måst inrätta sig vad jordbruket beträffar. Här är mest hackslätt, finnskägg kallar man det magra höet, och slätterängarna finnas mest på skogen. Några kreatur har man inte på Rönninga. Det är sju år sedan man gjorde sig av med dem. Men moderniserat har man gjort och tillgodosett sig av den nya tidens hjälpmedel i hem och hushåll.

L. B.